כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח



בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת בלק ■ ט' תמוז תשפ"ו ■ 24.06.2026 ■ גליון מס' 896

כל מאמץ בענייני תורה ומצוות, אף שהוא חובה בפני עצמו, מרחיב את הצינורות לקבלת ברכות ה' לכל אחד ואחד מבני המשפחה.
הרבי מלובביץ'.

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

עם לבדד ישכון
קיומו של עם ישראל במדבר העמים אינו דבר המובן מאליו, עם כל...
המשך בעמ' 2

משלי בלעם
אחרית הימים לאומות
לאחר שלושת הניסיונות הכושלים של בלעם לקלל את ישראל, ולאחר...
המשך בעמ' 2

נאיך אותו באור גנוז
פרשתנו ייחודית באופן שבו היא מסופרת. בניגוד לפרשות אחרות...
המשך בעמ' 4

בדידי הווה עובדא
האדמו"ד מלעלוב
הייתי קשור מאוד לאדמו"ר מלעלוב, רבי אברהם בידרמן זצוק"ל...
המשך בעמ' 4

שביבים
- לא תאר את העם, כי ברוך הוא (כב, יב)
- ההבדל בין צדיק לרשע
- סמיכות הפרשיות: קרח - חקת - בלק
- בלק ובלעם

המשך בעמ' 5

בעקבי רלב"ג

/ הרב פרופ' נריה גוטל

נדירים המקרים בהם רלב"ג כותב שקושי רעיוני אותו הוא מציב, הוא לא פחות מ"קושי עצום". מקרה כזה נמצא בפרשתנו, בשאלה: "למה השתדל ה' יתעלה כל זה ההשתדלות שלא יאור בלעם את העם? אחר שה' יתעלה אמר שהוא ברוך, מה תזיק להם קללת בלעם?!".

ראש לכל פותח רלב"ג בדחיית שתי אפשרויות-לכאוריות ליישוב. מכנה משותף לדחיות אלה הוא פסוק שאמרו מיכה הנביא (מיכה ו, ה): "עמי, זכור נא מה יעץ בלק מלך מואב, ומה ענה אתו בלעם בן בעור... למען דעת צדקות ה'". פסוק זה מורה בעליל שמניעת בלעם מקללת ישראל עניינה חסד שעשה הקב"ה עם ישראל. בהתאם - וזו הדחייה הראשונה - לא ייתכן לומר שהמטרה במניעת בלעם מקללת ישראל הייתה לחסוך ממנו עצמו בושות, שעה שקללותיו לא יתממשו. דבריו הברורים של מיכה טופחים על פניה של פרשנות זו: לא בלעם היה מטרת החסד, אלא עם ישראל.

הוא הדין גם ביחס למענה נוסף, כזה שיאמר כי המטרה היא כבוד שמים. כלומר, מאחר שקשה להניח שלאורך ימים ושנים עם ישראל לא יחטא ולא ייענש, קיים חשש שבלעם וחבר מרעיו ייתלו את הענישה בקללת בלעם, ולא בחטאי ישראל וענישתם על ידי הקב"ה. לכן לא הצליח בלעם לקלל, כך שתלייה כזו אינה אפשרית. אלא שגם מענה זה אינו מתיישב עם הדגשת מיכה שהיה זה חסד עם ישראל, ולא הגדלת כבוד שמיים.

אחר שפתרונות אלה נידחו, מעמיד רלב"ג את ביאורו-הוא:

> "והנראה לי בזה הוא אם שנאמר שד' יתעלה עשה זה לסיבה שכאשר יחטאו ויכם ד' יתעלה על צד התוכחת, ירגישו כי חטאם היה סיבה אל זה העונש הבא עליהם, ויהיה זה סיבה אל שישובו אל ד' יתעלה וירחמם. ואם היה מקלל אותם בלעם, הנה לרוב הפרסום שהיה בעניינו שאשר יאור יואר, הנה יתלו ישראל העונש הבא עליהם אל שיהיה מפני הקללה שקיללם בלעם, ולא ישתדלו לשוב אל ד' יתעלה, ויהיה זה סיבה שיחר אף ד' בהם ויכלם. והמשל, כי לו קללם בלעם, הנה בבוא המגפה בעדת ד' על דבר פעור, לא היו משתדלים לשוב אל ד' ולהתנחם מחטאם, לחושבם שקללת בלעם ישראל תסבב זה".

כאמור, חטאי ישראל וענישתם במהלך הדורות, הם מן הצפויות - "כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא", אמר החכם מכל אדם (קהלת ז, כ), ומה שנכון ביחס ליחיד נכון גם ביחס לרבים. ואם כך הדבר, הרי שאם בלעם היה מצליח - חלילה - להוציא דבר קללה על עם ישראל, עלול היה הציבור לכרוך את הפורענות שבאה עליו במימושן של קללות בלעם. או-אז לא היה מקום להכרה בחטא, לתשובה ולכפרה, שכן - לכאורה - לא בשל העוונות הגיעו הפורענויות. חסד עשה אפוא הקב"ה עם ישראל [!] שלא איפשר לבלעם לקלל, שכן כך לא יכול אף אדם לתלות את הפורענות בבלעם, ולכל ברור שהענישה הוא תולדת-החטא.

ואם את נפשך לשאול "איך ידעו ישראל זה הענין, רוצה לומר אם קילל אותם בלעם, עד שיצטרך ד' לשומרו מלקללם לזאת הסיבה"! התשובה לכך היא שבתוך עמו ישב בלעם. אם - חלילה - היה מצליח, ודאי שהשמועה הייתה עושה לה כנפיים, נודעת לרבים מאומות העולם, וגם לישראל "מפני רוב התמדתם אצל בני מואב, כי אצלם היו יושבים". הכרח היה אפוא למנוע את בלעם מקללה, וזאת אכן - כדברי הנביא מיכה - כחסד לישראל, שיכירו בזיקת הענישה לחטא.

> "ודבר זה מדרכי התשובה הוא, שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן, ככתוב 'עוונותיכם הטו אלה וחטאותיכם מנעו הטוב מכם' (ירמיהו ה, כה), וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם" (רמב"ם, הלכות תעניות פ"א ה"ב).

עם לבדד ישכון

/ הרב יעקב הלוי פילבר

קיומו של עם ישראל במדבר העמים אינו דבר המובן מאליו, עם כל החשיבות של הדגל, ההמנון ואפילו המדינה, אין בכל אלו בלבד להבטיח את המשך קיומו הפלאי של העם היהודי עלי אדמות. כבר עתה אנו מבחינים לצערנו שבחברה הישראלית העכשווית מתגלים סדקים המערערים את החוסן הלאומי. הקולות שנשמעים בזכות "מדינת כל אזרחיה", הדיבורים על שינוי ההמנון או העלאת חשיבה חדשה לגבי שאר הסממנים החיצוניים המייחדים אותנו משאר העמים, מבטאים את הסדקים הללו. אמנם קיומו הנצחי של עם ישראל מובטח בהבטחה אלוקית, כמו: "כי לא יטוש ה' עמו" ו"נצח ישראל לא ישקר", אבל ההבטחה הזו אינה פועלת באפס מעשה. את הפסוק: "הן עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב" מסביר **הנצי"ב** בפירושו "העמק דבר": שעם ישראל אינו דומה לשאר העמים הגולים מארצם. עמים אחרים שבאים לארץ זרה, מתערבים בעם שגלו לארצו, ומנסים להיות דומים לו עד כדי התבוללות. אזי הדבר הזה יוצר אהבה וחשיבות מצד המקומיים, יותר מאשר אם היו ממשיכים להיבדל מהם ולהבליט את השוני שביניהם. מה שאין כן לגבי עם ישראל, אצלו הדבר הפוך. דווקא כשהוא לבדד, כשאינו מתערב עם גויי הארץ, אז ישכון במנוחה וכבוד, וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליו ואין איש מתחרה עימו. אבל כאשר עם ישראל מנסה להתערב בגויים ולהיות כאחד מהם, אז "לא יתחשב", שאינו נחשב בעיניהם, ואינם מחשיבים אותו אפילו כאדם.

לפי **הנצי"ב** יש שני דרכים להישרדותו של עם ישראל, האחת קלה והאחת קשה, הדרך הקלה היא כאשר עם ישראל מקפיד מעצמו על שמירת ייחודו, כאשר הוא נאמן לאמונתו ותורתו, ובעזרת מצוות התורה הוא "עם לבדד", שאינו מתחבר ואינו מתבולל עם האומות הסובבות אותו. אז אין צורך להשתמש באמצעי אחר כדי לשמור על קיומו, ועל כן "ישכון" בתוך העמים שהוא חי בקרבם בביטחה ובהערכה. והדרך הקשה לשימורו של עם ישראל הוא כאשר עם ישראל ינסה להתבולל "בגויים", להשתוות להם ולהיות דומה להם, דבר המסכן את עתיד קיומו של העם. כי אז מעוררת ההשגחה העליונה אצל העמים אנטישמיות, שנאה ואי התחשבות ("לא יתחשב"), שכל אלו מאלצים אותנו בדרך הקשה להמשיך בעל כורחנו להיות יהודים.

וראייה לדבריו מביא הנצי"ב משני מקומות: האחד קדום, עוד בהיות ישראל במצרים כמו שמובא במדרש **(תנחומא שמות ה)**: "כשמת יוסף הפרו ישראל ברית מילה, אמרו נהיה כמצרים, כיון שראה (הקב"ה) כן הפך הקב"ה את האהבה שהיה (העם המצרי) אוהב אותם שנאמר: (**תהלים** קה כה): 'הפך לבם לשנוא עמו להתנכל בעבדיו'". ומסביר הנצי"ב שכל עוד היו ישראל נבדלים מהמצרים, היו המצרים מחשיבים אותם, אבל מרגע שנמנעו מלמול את בניהם ואמרו נהיה כמצרים, מה עשה הקב"ה? הפך לבם של המצרים לשנוא את עמו. המקרה השני בחורבן הבית הראשון כמו שמובא בגמרא **(סנהדרין קד א)**: "אני אמרתי 'וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב' ועכשיו 'איכה ישבה בדד'". שהקב"ה היה רוצה שישראל יהיו בדד ולא יתערבו עם אומות העולם, ואז יהיו בטח, בטוחים בקיומם. אבל תשוקת ישראל הייתה אחרת, הם רצו להתחבר עם אומות העולם, אולם התוצאה הייתה הפוכה, שההשגחה העליונה בודדה אותם ע"י שאין אומה מחשיבה אותם להתחבר עמהם, ועל זה מקונן הנביא: "איכה ישבה בדד".

הראי"ה בספרו 'מדבר שור' (עמ' רו) מסביר מדוע התורה אינה מדברת את דבריה בלשון המתקבלת על השכל האנושי המצוי. שאילו התורה הייתה מתאימה את דבריה לגובה השכל והטבע האנושי, כי אז היו העמים מתחברים לעם ישראל והדבר היה מביא להתבוללות וישראל היה בטל מן העולם. לכן נצטוו ישראל בחוקים ובמשפטים הגבוהים מרוח בינת האדם, מה שיוצר חיץ בין ישראל לעמים. ומאפשר להם להתבצר בעולמם היהודי וממנו להאיר את האור על כל עמי הארץ.

משלי בלעם
אחרית הימים לאומות

/ הרב איתמר הרשקו

לע"נ אמי מורתי רות ב"ר חיים יהודה

לאחר שלושת הניסיונות הכושלים של בלעם לקלל את ישראל, ולאחר שכבר נבאש ונטרד מאת ה'[1], נושא בלעם את נאומיו האחרונים, הן למלך מואב ועמו והן לאומות כולם. מיד אחר כך תם תפקידו, והוא שב למקומו. עד שישראל הורגים אותו בחרב, במלחמת מדין[2].

במהלך נאומיו האחרונים, בלעם נושא משלים על ארבע אומות או אישים - שנמצאים גם בזמנו, וגם יתנו את הדין באחרית הימים.

בתחילה מונה בלעם את גדולתם של ישראל, הן בימי דוד[3] והן

בימות המשיח. ומתאר כיצד נתגבר על כל אויבינו, כאריה המטיל את אימתו על כולם. כשהמכה הסופית תהיה ככוכב הנופל עליהם, ועליית המושל בישראל - מלך המשיח[4].

אחר כך עובר בלעם למשול משלים, על מי שהיו בעצתו של פרעה, להשליך את הילדים ליאור. ומדגים כיצד גורלו של כל אחד, היה בהתאם להתנהלותו לבסוף עם ישראל.

ולכן ראשית גויים עמלק, שבא להלחם עם ישראל בראשונה. הוא יאבד לבסוף לגמרי מן העולם, בגלל שהחל להצר לישראל[5]. ומה שאירע לראשונה בדור ההוא במלחמות עמלק, שבימי משה ויהושע - יסתיים באחרית הימים.

לאחר דינו של עמלק לאבדון, בלעם מסתכל על מי שגם היה עימו בעת מתן העצה הרעה להשלכת הילדים ליאור ולא קיבל עצה זו. כשהוא נושא את משלו על בני בניו של יתרו, בני הקיני אשר גרים יחד עם עמלק באותו חבל ארץ. הוא מתאר גורל שונה בתכלית השוני מגורלו של עמלק. הם זוכים ויזכו ליהנות מהטובה שבאה לישראל, כיוון שאביהם לא היה שותף לגזירה הנוראית, ואף התנגד לה[6].

עצם התנגדותו של יתרו גרמה להרחקתו ממעגל מקבלי ההחלטות[7], משום שהם לא אהבו את מי שמעז לעמוד בשער ולהתריע על הטעות הגדולה שישנה כאן. לכן הורד יתרו מגדולתו אז, ואף לעתיד יבקשו הגויים (אשור), למנוע ממנו טובה - בשל היותו אוהב ישראל המדבר טוב עליהם. לכן ירדו בני הקיני, צאצאי יתרו לגלות ביחד עם ישראל, אך גם ישובו עימם למקומם[8].

בלעם ממשיך להמשיל את משלו, על כל האומות כולם. כשדבריו נחלקים בין אלו העושים כמעשי עמלק, ובין אלו ההולכים בדרכם של בני הקיני. כל אלו שלא יעמדו לימין ישראל, הגם שיהיו להם כל מיני סיבות ועניינים - כולם יאבדו. בתחילה בימי סנחריב, הם רק יבולבלו ויוגלו ממקומם[9]. אך באחרית הימים, הם יאבדו לגמרי[10].

ולא זו בלבד אלא אף **אבי כל האומות**, ייפול בידי מלך המשיח - גם אם הוא לא יילחם עם ישראל, אלא רק ימנע מהם את הטובה[11]. וזאת משום שהרומאים באחרית הימים, ייענו הן את ישראל הגולים והן את אלו שהגלו אותם - בחושבם שהם השולטים בעולם. אך אז יעלה דינם, כשיאבדו[12] הם וכל עריהם שבכל מקום[13].

וכיוון שבלעם הודיע במשליו את כל הדברים הללו מראש, לא יהיה פתחון פה לאף אומה - על מה בא לה כך ומה נעשה עימה. שכן לכל אומה שמורה הבחירה - להיות עם ישראל כבני הקיני, או להיות שותפה של עמלק.

בשנה האחרונה מתחילת קימתנו כלביא בימי '**עם כלביא**', דרך שאגתנו כארי בימי '**שאגת הארי**'. נבחנים האומות ובמיוחד 'אבי כל האומות', כיצד הם נוהגים עמנו. ועינינו רואות כיצד אלו המבקשים עדיין לעמוד עימנו, ולדבר טוב עלינו, מאוימים שיורדו מגדולתם, ולא יוכלו להיות עוד במעגל מקבלי ההחלטות.

וכבימי עולם כך יהיה עימהם - כשכל אלו העומדים על ימיננו, ייהנו עימנו בטובה הגדולה[14]. וכל מי שיבקש להתנשא או לדבר עלינו רעה, גם הוא עדי אובד. ואף על פי ששמות האומות שונו, אין שכחה לפניו יתברך. וכל מי שהייתה ידו במעל אי אז, יחד עם אלו המצרים לנו באחרית הימים - לא יימלט מדינו, המגיע לו כבר מימות עולם[15]. ומתוך אובדנם של אלו ואלו[16] - יעלו ישראל ויפרחו, בתיקון העולם במלכות ש.ד.י.

1 - **לעבר את פי ה'** כאן לא נאמר 'אלהי' כמו שנאמר בראשונה, לפי שידע שנבאש בהקב"ה ונטרד - רש"י במדבר כד, יג

2 - **ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב** בלעם הלך שם ליטול שכר עשרים וארבעה אלף שהפיל מישראל בעצתו (ספרי), ויצא ממדין לקראת ישראל ומשיאן עצה רעה. אמר להם אם כשהייתם ששים רבוא לא יכולתם להם ועכשיו בי"ב אלף אתם באים להלחם נתנו לו שכרו משלם ולא קפחוהו - שם לא, ח

3 - **ומחץ פאתי מואב** זה דוד שנאמר בו (שמואל ב ח, ב) 'השכב אותם ארצה וימדד שני חבלים להמית' וגו' - שם כד, יז

4 - **וירד מיעקב** ועוד יהיה מושל אחר מיעקב, **והאביד שריד מעיר** מעיר החשובה (של אדום והוא רומי). ועל מלך המשיח אומר כן, שנאמר בו 'וירד מים עד ים ולא יהיה שריד לבית עשו' - שם, יט

5 - **וירא את עמלק** נסתכל בפורענותו של עמלק, **ראשית גוים עמלק** הוא קדם את כלם להלחם בישראל וכך תרגם אונקלוס 'ואחריתו להאבד בידם', שנאמר 'תמחה את זכר עמלק' - שם כד, כ

6 - **וירא את הקיני** לפי שהיה קיני תקוע אצל עמלק, כענין שנאמר 'ויאמר שאול אל הקיני' וגו', הזכירו אחר עמלק. נסתכל בגדולתם של בני יתרו... **איתן מושבך** תמה אני מהיכן זכית לכך, **הלא אתה עמי היית בעצת 'הבה נתחכמה לו'** ועתה נתישבת באיתן ומעוז של ישראל - שם, כא

7 - **ויבאו הרועים ויגרשום** מאחר שהוא היה כהן וגדול שבמדין היאך היו מגרשים הרועים את בנותיו, אלא למדך הכתוב שנדוהו מביניהם לפי שהוציא מביתו כל תשמישי עבודת גילולים קודם שבא משה אצלו והסכימו ביניהם שלא יעשו עמו מלאכה ולא ירעו את צאנו, ועל כן הוצרכו בנותיו לרעות את צאנו והיו הרועים מגרשין אותן - רבינו בחיי שמות ב, יז

8 - **כי אם יהיה לבער קין וגו'** אשריך שנתקעת לתוקף זה שאינך נטרד עוד מן העולם, כי אף שאם אתה עתיד לגלות עם עשרת השבטים ותהיה לבער ממקום שנתישבת שם מה בכך. **עד מה אשור תשבך** עד היכן הוא מגלה אותם שמא לחלח ותבור, אין זה טרוד מן העולם אלא טלטול ממקום למקום ותשוב עם שאר הגליות - רש"י במדבר כד, כב

9 - **או מי יחיה משמו אל** מי יכול להחיות את עצמו משומו את אלה שלא ישים עליו הגוזר את אלה שיעמוד סנחריב ויבלבל את כל העובדי כוכבים - שם, כג

10 - **וגם הוא עדי אבד** וכן פירש דנייאל 'עד דקטילת חיותא והובד גשמה' - שם, כד

11 - ואמר שהוא רואה לזמן רחוק שידרוך כוכב מקצה השמים ויקום ממנו שבט מושל ומחץ פאתי מואב וקרקר כל בני שת בן אדם שהוא **אבי כל האומות** והזכיר **פאתי מואב** להודיע לבלק כי עמו לא יפול ביד ישראל עתה אבל באחרית הימים לא ינצל מואב מיד השבט המושל בו וטעם פאתי מואב לומר כי זה השבט יקרקר כל בני שת ולא ינצל מואב מידו אף על פי שהם קצוצי פאה ואין להם שם באומות ולא ילחמו בישראל - רמב"ן במדבר כד, יז

12 - ולכן נשא משלו על אשור שיבא עת ארצו גם הוא ואין מי שינצל מיום ה' הגדול והנורא על כל העמים. שיבואו ציים מיד כתים והם הרומיים ועמו את אשור הנזכר ועמו עבר שהם ישראל, **לומר שיעמו המגלים והגולים** וגם הוא עם כתים עדי אובד בסוף - שם, כא

13 - **וטעם והאביד שריד מעיר** מכל עיר שלא ישאר שריד **מכל עיר שבעולם**, כי מתחלה אמר (פסוק יז) 'וקרקר כל בני שת' ועתה יאמר שלא ישאיר שריד ופליט, והנה נשלמה העצה שהודיע לבלק - שם, יט

14 - **ושים בסלע קנך** ובשביל זה בעת שיהיו גבוהים וחזקים יהיה קנך עמהם, כאמרם חז"ל 'מי גר אתך בעניותך עליך יפול בעשירותך' - ספורנו במדבר כד, כא

15 - ועם היות שכבר נמחו מן העולם שמות האומות האלו וארצותם עמון ומואב ואדום ועמלק והקני, לפי שסנחריב בלבל את העולם. הנה הנבואות באו על הארצות ההמה כפי מה שנקבו בשמות בימים ההם. ועתה שהם בלתי ידועות אצלינו הארצות ההן, **הנה אין שכחה לפני כסא כבודו וכלם הם גלויות וידועות לפניו ודבריו חיים וקיימים** - אברבנל במדבר כד, יד

16 - ועוד היה רבי ישמעאל אומר שלשה מלחמות של מהומה עתידין בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים... ואין חרבות אלא מלחמות. אחת ביער בערב... ואחת בים... ואחת בכרך גדול שהוא כבד משניהם... ומשם **בן דוד יצמח ויראה באבדן של אלו ואלו** ומשם יבא לארץ ישראל שנאמר 'מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה זה הדור בלבושו צועה ברב כחו אני מדבר בצדק רב להושיע' - פרקי דרבי אליעזר, ל

נאיר אותו באור גנוז

/ הרב ידידיה נוימן

פרשתנו ייחודית באופן שבו היא מסופרת. בניגוד לפרשות אחרות, בהן הדברים מסופרים מעיניו של עם ישראל, פרשה זו מסופרת כולה מבחוץ פנימה. המוקד של הפרשה הוא האופן בו מסתכלים עלינו אומות העולם. דבר זה מסביר אולי מדוע הגמרא בברכות (יב:) אומרת שחז"ל חשבו לקבוע את פרשת בלעם בקריאת שמע, כלומר חז"ל הבינו שאולי דווקא מהמבט מבחוץ- של הגויים עלינו, אנחנו יכולים ללמוד ולייסד אצלנו תובנות חשובות בשאלה מי ומה אנחנו.

גם היסטורית אנו יודעים שמה שהוביל את הרצל לתור אחר פתרון פוליטי ליהודים, מסע שהוביל להתנעת הציונות המעשית שלו, היה העיסוק העמוק שלו בבעיית היהודים. הוא ניסה להבין מדוע הגויים סולדים ונרתעים כל כך מאיתנו, ובמסעו להבנת שאלה זו התחדדה אצלו התובנה שהפתרון הוא ייסוד מדינה עצמאית ליהודים. סוף דבר, אנו יכולים ללמוד רבות על עצמנו מהאופן שבו הגויים תופסים ומתייחסים אלינו.

השפת אמת (תרל"ב) נועץ את נקודת הרתיעה של בלק מעם ישראל במילים 'ויגר בלק... כי רב הוא', על סמך דרשת הזהר על הפסוק מתהילים (ל"א) "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך". הזהר מסביר שפסוק זה מסמן תכונה חשובה של עם ישראל והיא היכולת שלנו למצוא ולראות בכל דבר בעולם את האור האלוקי הגנוז בו. עולם שנדמה כחומרי ופועל בצורה טבעית ועיוורת מכוח חוקי טבע והאינרציה, מתגלה בעין האמונית של עם ישראל כעולם שיש בו כל העת השגחה ודחיפה אלוקית. ויותר מכך, מי שמתרגל לראות בכל דבר את האלוקי מגלה שהכול אלוקי- אפילו הפרט שנדמה כקטן ותפל.

בלעם ובלק נרתעו מאוד מנקודת מבט שכזו משום שמבט כזה דורש מהעולם כולו תיקון ועמל מתמיד. לדידם, אולי ישנם איזורים שמושגחים על ידי כוח אלוקי שבהם על האדם להיות נאמן לבוראו, אך במקביל אליהם יש מספיק אזורים שאליהם ההשגחה והתביעה האלוקית איננה מגיעה. הטוטליות של הנאמנות לדבר השם שעם ישראל מביע זרה להם. הם תופסים שאכן אדם יכול להגיע לגבהים רוחניים עצומים, ובלעם שהעפיל לפסגות הנבואה יוכיח, אבל במקביל לאותה גדולה ואקסטזה רוחנית קיימות פינות רבות שניתן להשאיר אותן מנותקות מהתביעה הגדולה של האור האלוקי.

לכן כעת, כשעם ישראל מגיע לקרבתו של בלק, הוא נכנס ללחץ גדול. הוא רואה מולו עם שבמשך ארבעים שנות הליכה במדבר הצליח לראות בכל מקום אור אלוקי גדול ולהוציא מתוכו ברכה. עם שלא נשבר משברון החלום להיכנס לארץ ודבק בהבטחה האלוקית תוך הליכה מתישה ומאתגרת במדבר. בלק מבין שהרף הרוחני שהעם הזה מציב הוא איום קיומי על אורח החיים ותפיסת העולם הגויית, ולכן הוא יוצא למלחמה רוחנית נגדו.

הוא מגייס את גדול המשיגים הרוחניים של דורו, בלעם, ומנסה להשתמש בשירותיו כדי להכניע את עם ישראל רוחנית. בלעם שמצד אחד הוא נביא ברמה הגבוה ביותר, אך מאידך חוטא בחטאים יצריים נמוכים ביותר. הוא מהווה הגושפנקא לשיטתו ולאורח חייו של בלק- הנה, אפשר להגיע למעלות רוחניות עליונות ובמקביל ליפול לדיוטות הנמוכות ביותר. כלומר, אכן יש אור אלוקי בעולם אך הוא מוגבל ומצומצם לאזורים דתיים מתוחמים וברורים ולא אמור להשפיע באמת על כל מרחבי החיים. ולעומתו, עם ישראל, על משמרתו עומד ומנסה להאיר את כל העולם כולו על כל רבדיו ומשעוליו באור האלוקי הגנוז בו- מאז ועד היום.



בדידי הווה עובדא

האדמו"ר מלעלוב

הייתי קשור מאוד לאדמו"ר מלעלוב, רבי אברהם בידרמן זצוק"ל. האדמו"ר מלעלוב לא נרתע מלקבל פניו של כל אחד, ולהיענות לבקשתו, גם אם הלה היה אדם משולי החברה. הוא היה מצלצל אליי ואומר, כדבר איש אל רעהו: "שלום, מדבר בידרמן". ככה, בפשטות, ללא הוספת שום תואר לשמו. והנה דוגמה לאחת מבקשותיו: במקום כלשהו בארץ התגוררה אישה אלמנה, שהיה לה בן יחיד, שישב בבית סוהר בניו יורק. היא פנתה לאדמו"ר, והוא ביקש ממני, שבגלל שאימו של האסיר בודדה בארץ, והיא אלמנה ועניה מרודה, שאנצל את קשריי ואדאג שיסגירוהו לארץ, ויושיבו אותו כאן בבית הסוהר במקום בארה"ב.

הבטחתי לאדמו"ר לנסות את כוחי, ואכן התחלתי לטפל בעניין. תוך כדי הבירורים שערכתי, התקשר אליי האדמו"ר ואמר שוב: "מדבר בידרמן". הוא סיפר לי שכבר אין צורך בהשתדלותי למען הסגרת הבן לארץ, שכן כבר איננו בין החיים. הוא פתח במריבה בבית הסוהר שבניו יורק, ונהרג באותה מריבה. עכשיו, ביקש האדמו"ר, צריך לטפל בהבאת הגופה לארץ, כדי שלאימו יהיה קבר שתוכל ללכת אליו.

התקשרתי למנהל החברה קדישא ברעננה באותה עת, ולשבחו ייאמר, שהוא הסכים לטפל בקבורתו של אותו אסיר שנרצח. אך אז התקשר אליי האדמו"ר שוב ואמר, שרעננה רחוקה ויקשה על אימו של הנרצח לפקוד את קברו. וכבר הסתדר שיקברו אותו בבית דגן. זוהי בהחלט דוגמה למקרים השונים והמשונים שנתבקשתי ע"י האדמו"ר לטפל בהם, ולהערכתי, אף אחד מלבדו לא היה נוגע בעניינים כאלה.

על האדמו"ר מלעלוב

(עפ"י הויקיפדיה ואתר my Tzadik)

האדמו"ר הראשון והמייסד של החצר החסידית לעלוב, היה **רבי דוד בידרמן** (רבי דוד לֶלוֹבֶר), (1746-1814). הוא היה תלמידו של החוזה מלובלין.

האדמו"ר מלעלוב, שעליו נסוב הסיפור הוא **רבי אברהם שלמה בידרמן** (1927-2000) **האדמו"ר השביעי בשושלת חסידות לעלוב**.

היה בנו הבכור של אדמו"ר רבי משה מרדכי מלעלוב. נולד בא' אדר ה'תרפ"ז בקראקא [קרקוב] (פולין). בגיל 4 עלה עם אביו לארץ ישראל והתגורר בירושלים.

נשא לאישה את בתו של אדמו"ר רבי יהודה זונדל האגר מסאוראן ומונה לראש ישיבת לעלוב בירושלים. לאחר שאביו עבר לתל אביב מונה לרב בית המדרש והחל למסור שיעורי תורה.

לאחר פטירת אביו בכ"ד טבת ה'תשמ"ז נבחר למלא את מקומו כ**אדמו"ר השביעי לחסידי לעלוב**, לצד אחיו **רבי שמעון נתן נטע בידרמן** שהוכתר לאדמו"ר מלעלוב קרלין.

רבי אברהם שלמה בידרמן נודע כאוהב ישראל מופלג הפועל ישועות, אולם כל ימיו ברח מן הכבוד. עסק בהפצת התורה, כיתת רגליו למרחקים על מנת לקרב יהודים לתורה ומצוות, עשה רבות להפצת תורת **הבעל שם טו**ב וגדולי תלמידיו. השתתף דרך קבע במעמד סיומי הרמב"ם ובהתוועדויות המרכזיות הנערכות כל שנה בי"א ניסן על ידי חסידי חב"ד בכפר חב"ד לכבוד יום הולדתו של אדמו"ר מנחם מענדל מליובאוויטש.

לאחר שחלה במחלה קשה ולמרות מצבו שהידרדר, המשיך את עבודתו הקדושה. בערב "שבת שירה" ה'תש"ס הובהל לבית הרפואה ובמוצאי שבת השיב את נשמתו ליוצרה.

רבבות השתתפו בהלווייתו שיצאה מבית מדרשו ברחוב צפניה בירושלים עד להר הזיתים.

שביבים / לע"נ שאול שיף

לא תאר את העם, כי ברוך הוא (כב, יב)

על המילים "לא תאר את העם כי ברוך הוא" מפרש רש"י כך: "אמר לו, לא תאר את העם; אמר לו, אם כן, אברכם; אמר לו, אינם צריכין לברכתך, כי ברוך הוא; משל אומרים לצרעה (ס"א לדבורה), לא מדובשיך ולא מעוקציך".

וידועה השאלה, מה בכלל פשר הבקשה של בלעם מהקב"ה שירשה לו לברך?! וכי כך היא הדרך, ששונא בא לקלל, וכשהדבר לא עולה בידו הוא מבקש ש'לפחות יתנו לו לברך'?

כותב על כך הרב יעקב שטיינר בספרו "בריתי יעקב":

"אמנם, הכי פירושו - כי ניסיון העושר גדול מאוד מאוד, כמו שכתוב בתורה 'וישמן ישורון ויבעט' (דברים לב, טו), כי אף אם הוא עומד בצדקו שהוא עני, אינו בטוח שיעמוד ג"כ בצדקו כשיהיה עשיר גדול, כידוע. על כן, בלעם הרשע אשר היה שונא את ישראל בגוף ובנפש, מתחילה רצה לקללם בגוף גם כן, אבל כשראה שלא הורשה לקללם, אמר, על כל פנים אברכם, וכוונתו הרע שיהיה להם הרבה גדולה וכבוד, ומתוך כך יחטאו באיזה חטאים אשר בעניותם לא יחטאו. כן שמעתי ונכון הוא".

דהיינו, יש בחיים שני סוגים של ניסיונות, העלולים להוציא אדם משיווי משקלו הרוחני: 'ניסיון העוני', ו'ניסיון העושר'. ניסיון העוני מעמיד אדם במצב של מצוקה וייאוש, ומצב כזה עלול להביאו לכפירה ולפגוע באמונתו ורוחניותו. ומאידך, ניסיון העושר הוא ניסיון הפוך - אדם מצוי במצב של שפע, גדולה וכבוד, ומתוך כך הוא בתחושה של כוחי ועוצם ידי ומתרחק מהקב"ה. מטרתו של בלעם הייתה להוציא את עם ישראל משיווי משקלו הרוחני; תחילה רצה לעשות זאת על ידי קללה, וכך להשיג פגיעה גם בגוף וגם בנפש, ומשראה שאין לו רשות לכך, ביקש לכל הפחות לערער את מצבם הרוחני על ידי ניסיון העושר.

כך נאמר גם בתהלים, "להגיד בבוקר חסדך, ואמונתך בלילות", דהיינו, ב'בוקר', בזמן הטוב והשפע, יזכור האדם "להגיד חסדך", להודות על החסד ולא להגיע למצב של כוחי ועוצם ידי. ו"בלילות", בזמנים קשים, יזכור האדם שלא לאבד את אמונתו. וכך יש לפרש גם מדוע מנענעים את ד' המינים בסוכות פעמיים במשך ההלל, באמירת "הודו לה' כי טוב" ובאמירת "אנא ה' הושיעה נא" - המילים "הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו" נאמרות במצב של טוב ושפע שאדם מודה עליו, והמילים "אנא ה' הושיעה נא" נאמרות במצב של קושי וייסורים; ונענוע המינים לד' רוחות השמים ולמעלה ולמטה מבטא את הקשר שלנו לקב"ה השולט בכל מקום ובכל רוח, וקשר זה יש לשמור ולא לשכוח גם במצב של טוב ושפע -"הודו לה' כי טוב

כי לעולם חסדו", וגם במצב של קושי -"אנא ה' הושיעה נא".

(לימוד יומי)

ההבדל בין צדיק לרשע

"אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבור את פי ה'"... רש"י מבאר וקובע: מחמד ממון אחרים.

במשנה באבות (ו, ט) נאמר "אמר רבי יוסי בן קיסמא: פעם אחת הייתי מהלך בדרך ופגע בי אדם אחד ונתן לי שלום והחזרתי לו שלום. אמר לי רבי מאיזה מקום אתה? אמרתי לו מעיר גדולה של חכמים ושל סופרים אני.

אמר לי רבי רצונך שתדור עמנו במקומנו, ואני אתן לך אלף אלפים דינרי זהב ואבנים טובות ומרגליות? אמרתי לו, בני אם אתה נותן לי כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם, איני דר אלא במקום תורה, לפי שבשעת פטירתו של אדם אין מלווין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות אלא תורה ומעשים טובים בלבד, שנאמר [משלי ו] בהתהלכך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך.

בהתהלכך תנחה אותך בעולם הזה, בשכבך תשמור עליך בקבר והקיצות היא תשיחך לעולם הבא. וכן כתוב בספר תהילים על ידי דוד מלך ישראל [תהלים קי"ט]: טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף ואומר [חגי ב] לי הכסף ולי הזהב אמר ה' צב-אות".

נשאלת השאלה: מדוע דורשים פסוק זה לגנותו של בלעם, הרי גם יוסי בן קסמא אומר - "אם אתה נותן לי כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם איני דר אלא במקום תורה", ושם דרשוהו לזכות?

ונביא שלשה תירוצים:

תירוץ א': ר' יוסי בן קסמא נשאל - "רבי, רצונך שתדור עימנו ואנכי אתן לך אלף אלפים דינרי זהב". על כך השיב - "בני, אם אתה נותן לי כסף וזהב וכו'". נשאל בממון והשיב בממון, לומר שבז לממון ונפשו חשקה בתורה... מה שאין כן אצל בלעם. בלק הציע לו: "כי כבד אכבדך מאוד", וזה השיב: "אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב". כסף וזהב מי הזכיר?! על כורחנו נשמע ממנו שנפשו רחבה ומחמד ממון אחרים...

תירוץ ב': בלעם אמר "לא אוכל", משמע שיכול. ר' יוסי קבע: "איני דר".

תירוץ ג': בלעם אמר- "אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל", אבל אם ייתן לי יותר ממלוא ביתו, אוכל לעבור את פי ה'. ומכאן שמחמד ממון אחרים. אבל ר' יוסי אמר: "אם אתה נותן לי כל כסף וזהב"...

זהו "ההבדל בין צדיק לרשע"...

(דבר תורה)

סמיכות הפרשיות: קרח - חקת - בלק

מובא בספר דודאי יעקב (בפרשת שבוע - קרח), שאלה ששאל הוא את רבו: מדוע האות קו"ף מופיעה בשמות שלוש הפרשיות שעוסקות ב**פה**: קרח=**פי** הארץ, חקת=**פי** הבאר, בלק=**פי** האתון.

השיב לו הרב: האות קו"ף מסמלת קדושה, ובשלוש הפרשיות האלו יש קדושה.

האות קו"ף במילה **ק**רח ניצבת ראשונה לומר שהקדושה שלו נבעה מתחילתו - מההורים שלו כפי שהתורה מעידה שיש לו במה להתפאר למרות רשעותו: "וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן יִצְהָר בֶּן קְהָת בֶּן לֵוִי.." . לכן האות קו"ף באה בתחילת השם: **ק**רח.

פרשת ח**ק**ת עוסקת בפרה אדומה. לפרה אדומה יש קדושה עצמית, היא לא קדושה כיוון שאמא שלה הייתה אף היא פרה אדומה, או שהדורות הבאים אחריה יזכו בתורשה הזאת. מכיוון שהקדושה שלה היא עצמית, לכן הקו"ף מופיעה באמצע שם הפרשה: ח**ק**ת.

כעת ברור מדוע בפרשת בל**ק**, האות קו"ף באה בסוף. כיוון שלבל**ק** עצמו אין שום קדושה ואף אין לו ייחוס כל שהוא. אבל מהרשע בלק, יצאה רות המואביה (בנו של בלק היה עגלון מלך מואב, וממנו יצאה רות ומרות המואביה יצא דוד המלך). לכן האות קו"ף באה בסוף השם: בל**ק**.

(דבר תורה)

בלק ובלעם

שני שונאי ישראל נפגשים עמנו בפרשה זו: בלק ובלעם. לא זהות הן מטרותיהם ושיטותיהם. והדבר מתבטא בסגנון הדברים שלהם. כאשר בלק מבקש לקלל את ישראל, בקשתו היא "ואגרשנו מן הארץ". ואילו כאשר בלעם מבקש את רשותו של הקב"ה, אומר הוא: "וגרשתיו". על הבדל זה אומר רש"י: "וגרשתיו - מן העולם. ובלק לא אמר אלא 'ואגרשנו מן הארץ'... ובלעם היה שונאם יותר מבלק". ממה נובע הבדל זה שביניהם?

שני מינים של שונאי ישראל יש בעולם: האחד - שואף להשמיד את עצם קיומו של עם ישראל. האחר - מעודן יותר. עצם קיומו של העם לא מפריע לו. אבל דבר אחד הוא לא יכול לסבול: שעם ישראל חי חיים ממלכתיים בארצו. הוא מוכן לקבל עם של לומדי תורה היושב במדבר ונהנה מזיו השכינה. הוא מוכן לקבל את "עם הספר" כעם של תלמידי ישיבות הממיתים את עצמם באוהלה של תורה. הוא מוכן לקבל את היהודים כנתינים נסבלים תחת שלטונו. אבל כאשר "עם הספר" רוצה להיות גם "עם הארץ" (במובן החיובי של המושג) - לכך הוא מתנגד בתוקף. הוא לא מוכן לכך שעם ישראל יעסוק גם בעניינים ארציים: יקים מדינה, יפתח כלכלה, יחזיק צבא. הוא רוצה לשמור אותו כעם רוחני, אשר כל ענייניו החומריים מטופלים ע"י עמים אחרים. אין הוא מבקש לגרש את עם ישראל מן העולם מבקש הוא "ואגרשנו מן הארץ" - מן הארציות והחומריות אל חיי הרוח המנותקים מן החיים החומריים.

על כן, כאשר בלעם מברך אל ישראל, אומר הוא: "מי מנה עפר יעקב?", דהיינו: מי יכול למנות את המצוות שהם מקיימים בעפר? - כלאיים ומתנות עניים, תרומות ומעשרות, שמיטה ויובל, ערלה ורבעי. דווקא המצוות הללו, התלויות בארץ וקשורות בקשר איתן אל החיים הארציים, הן העומדות בניגוד לדרכו של בלק מלך מואב.

אם תמצי לומר: בלעם הוא אב טיפוס לאנטישמיות הנוצרית; בלק הוא אב טיפוס לשנאת ישראל המוסלמית. ואכמ"ל.

(הרב עזריאל אריאל)

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net